

Nokia Sahanranta arkeologinen tarkkuusinventointi 2017

Teemu Tiainen

Tilaja: Nokian kaupunki

Sisältö

Perustiedot	2
Yleiskartat	3
Inventointi	7
Lähteet	10
Kuvia	11

Kansikuva: Tarkkuusinventoitua vanhaa peltoaluetta. Kuva on otettu alueen koillisosasta kohti etelää.

Perustiedot

Alue: Nokia Sahanranta. Nokian kartanon pohjoispuolella sijaitseva noin 60 x 140 m kokoinen alue.

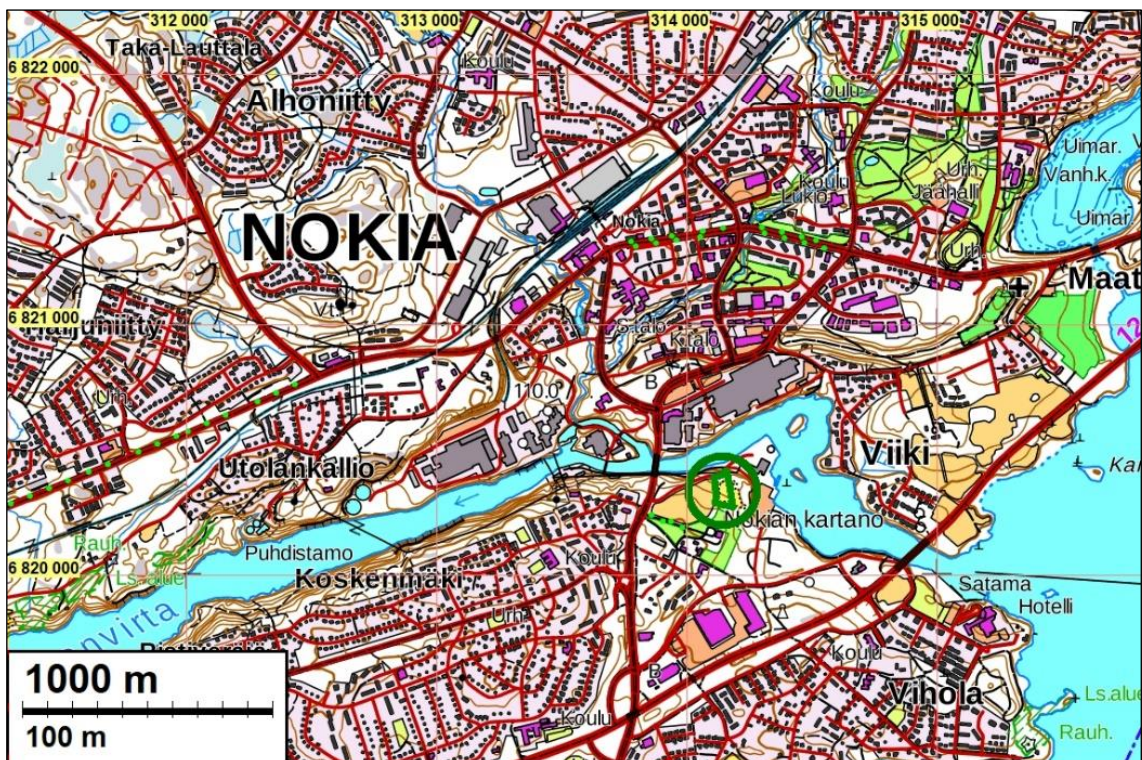
Tarkoitus: Selvittää sijaitseeko alueella kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita suojeltavaksi arvioitavia kulttuurihistoriallisia jäännöksiä.

Työaika: Maastotyö 19. ja 20.6.2017.

Kustantaja: Nokian kaupunki.

Tekijät: Mikroliitti Oy. Teemu Tiainen, Timo Sepänmaa ja Juuso Koskinen.

Tulokset Tarkkuusinvennoinnissa ei alueelta havaittu kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita kulttuurihistoriallisia jäännöksiä.

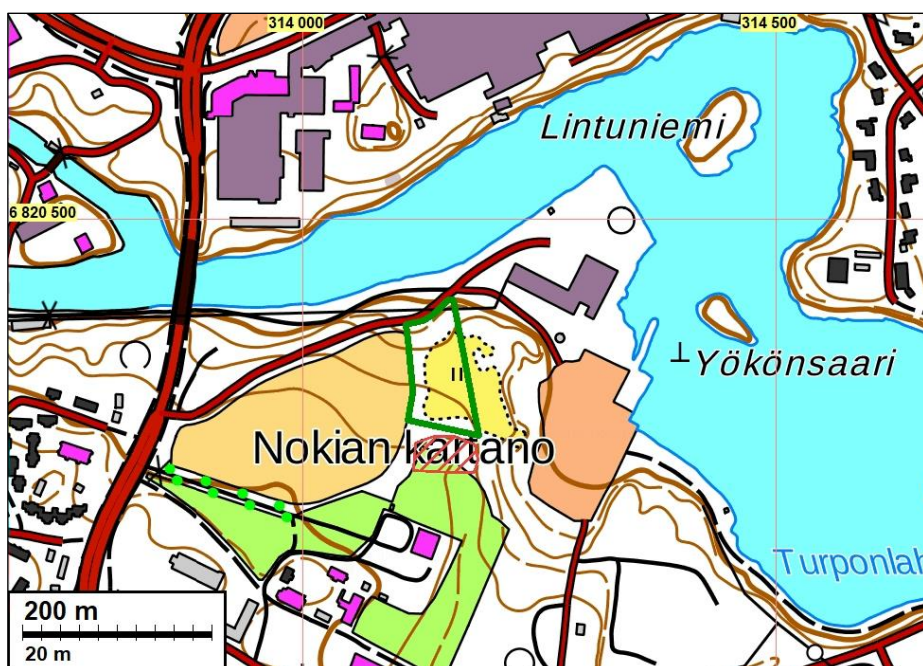

Inventointialue on merkattu vihreällä ympyrällä kartan koillisosaan.

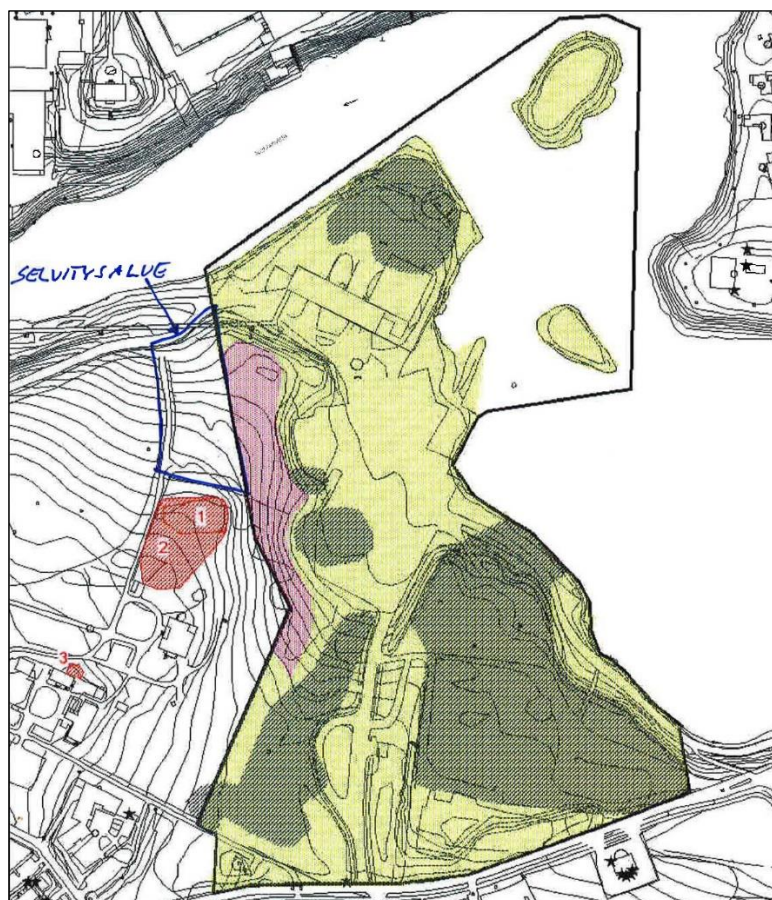
Selityksiä:

Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta alkukesältä 2017, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 6/1017. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä. Kuvaaja: T. Tiainen.

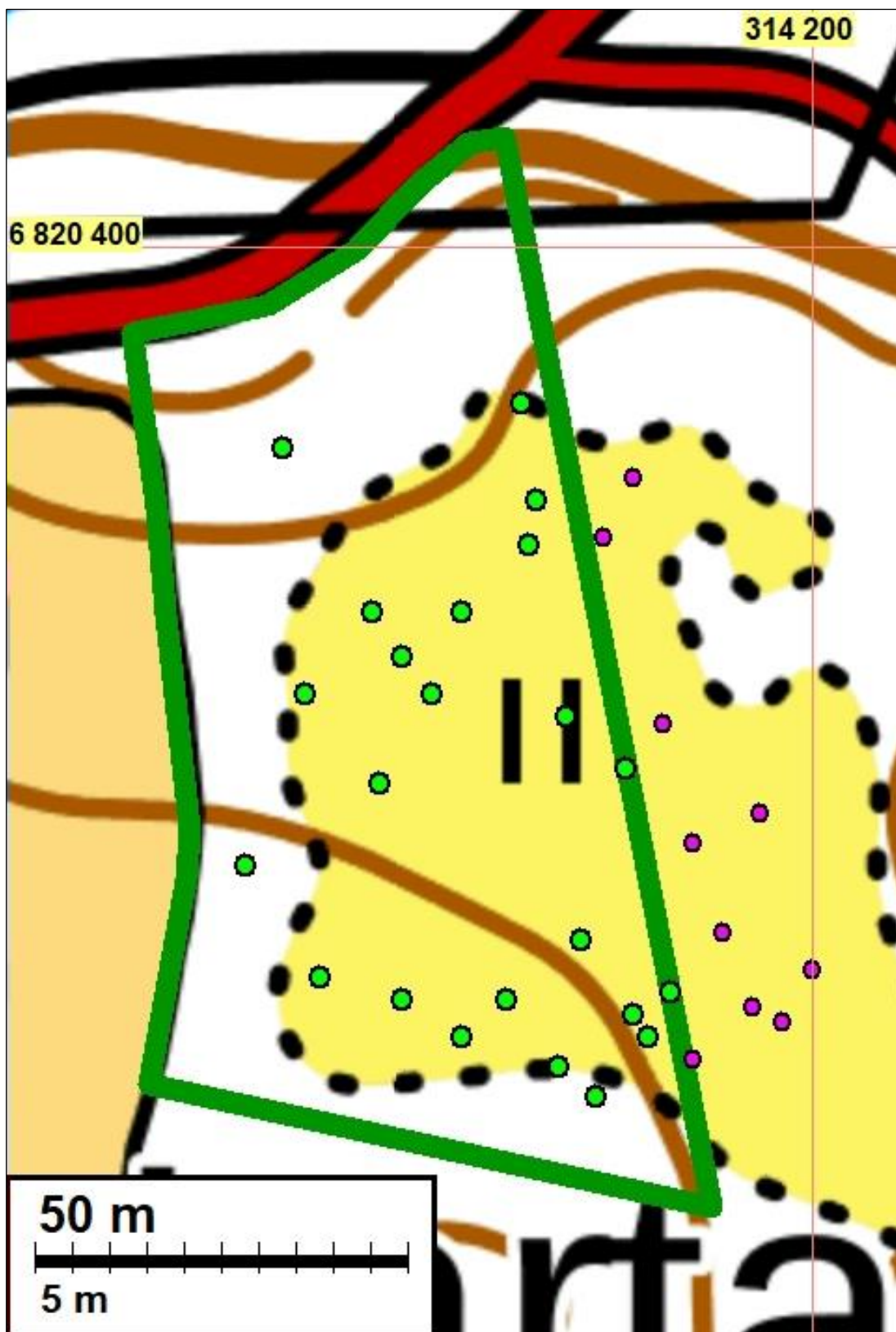
Yleiskartat

Inventoitu alue on merkattu vihreällä rajauksella kartan keskelle. Välittömästi alueen eteläpuolella oleva punaisella rasterilla merkattu alue on kiinteä muinaisjäänös Nokian kartano Nokiankivi (mj-rek 1000001956).

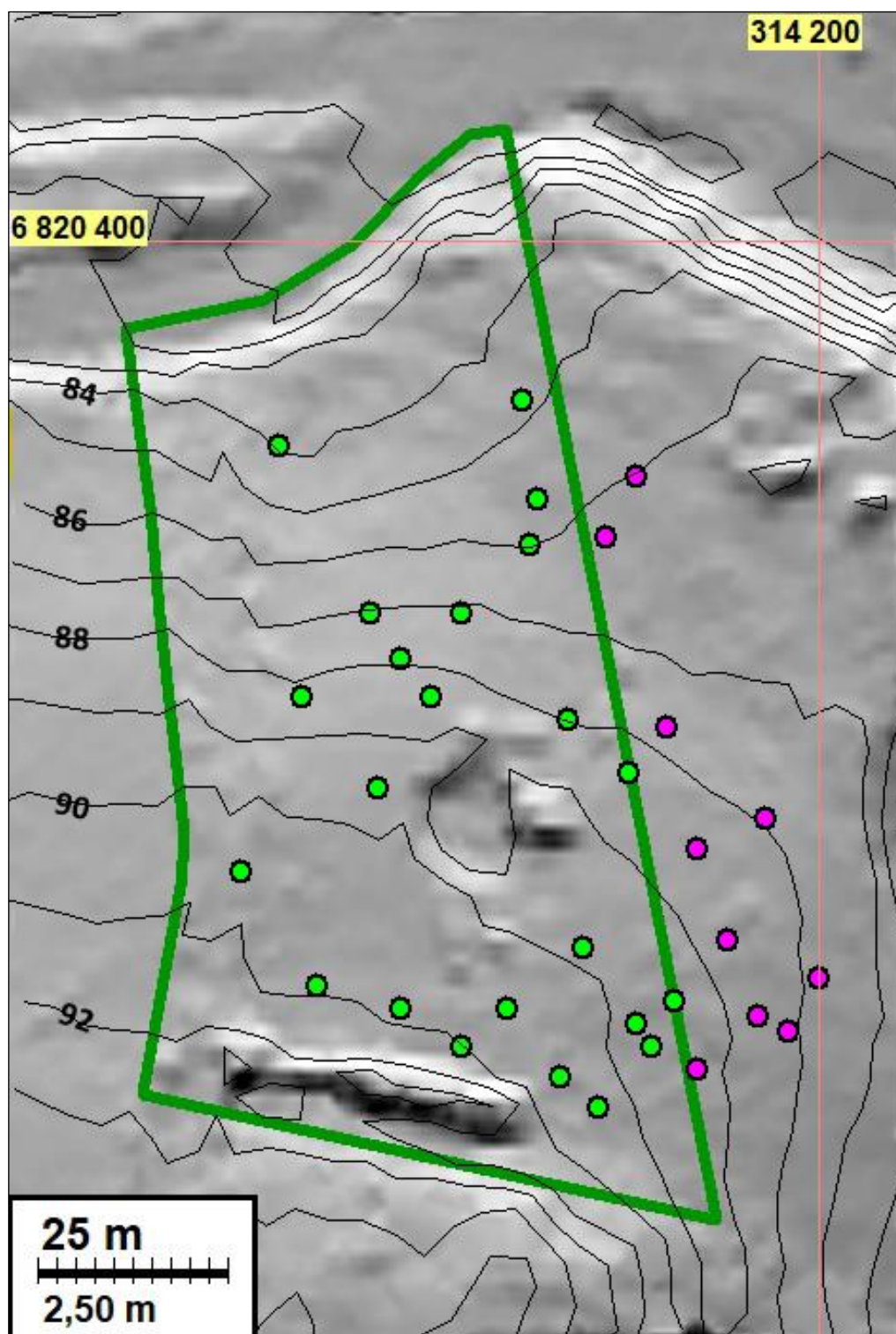
Tilaaajalta saatu kartta, jonka länsilaitaan on merkattu tämän tutkimuksen alue sinisellä viivalla ja tekstillä "selvitysalue". Pohjakarttana on käytetty Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n karttaa, johon on merkattu aiemmin tutkittu alue (Nokia Sahanranta, arkeologian, rakennetun ympäristön ja maisemahistorian selvitys. Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy 2016).

Tarkkuusinventoitu alue on rajattu vihreällä viivalla. Alueelle tehdyt koekuopat on merkattu vaalean vihreillä pisteillä ja alueen ulkopuolelle tehdyt koekuopat violeteilla pisteillä.

Tarkkuusinventoitu alue on rajattu vihreällä viivalla. Alueelle tehdyt koekuopat on merkattu vaalean vihreillä pisteillä ja alueen ulkopuolelle tehdyt koekuopat violeteilla pisteillä.

Tarkkuusinventoitu alue on rajattu vihreällä viivalla. Alueelle tehdyt koekuopat on merkattu vaalean vihreillä pisteillä ja alueen ulkopuolelle tehdyt koekuopat violeteilla pisteillä. Karttapohjana on Maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistosta tehty maastomalli, josta näkee selvästi alueen keskivaiheilla ja eteläosassa sijaitsevat kuopat ja maakasat. Korkeuskäyrät on merkattu metrin välein.

Inventointi

Nokian kaupungin keskustan eteläosassa on vireillä asemakaava. Kaavoitettava alue on kokonaisuudessaan nyt tehdyssä tarkkuusinventoinnissa tutkittua aluetta laajempi. Nokian kaupunki laajensi kaava-aluetta sen vireillepanon jälkeen hieman sen länsiosassa – nyt tehty tarkkuusinventointi koskee vain tätä laajennusosaa. Kaava-alueen laajennusosan tarkkuusinventoinnin tekivät Mikroliitti Oy:n Teemu Tiainen, Timo Sepänmaa ja Juuso Koskinen 19.6.2017. Tämän lisäksi Tiainen kävi tekemässä alueelle muutaman koekuopan vielä 20.6.2017. Tutkimuksen kannalta sääolosuhteet olivat suopeat, mutta tiheä kasvillisuus esti niin sanotun pintapöiminnän tekemisen vanhalla peltoalueella. Koekuoppien tekemiseen tiheällä kasvillisuudella ei sen sijaan ollut mitään merkitystä.

Alueen kaakkoisosaa. Luoteeseen.

Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy teki nyttemmin laajennetun kaava-alueen arkeologisen selvityksen vuonna 2015 (raportti vuonna 2016). Kyseinen selvitys sisälsi myös alueen rakennetun ympäristön ja maisemahistorian selvityksen. Koska edellä mainitussa raportissa on käsitelty myös nyt tarkkuusinventoidun alueen maankäytön historiaa, sitä ei tässä raportissa tarkastella tätä tarkemmin. Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n raportin perusteella voi todeta, että nyt tutkittu alue on ollut peltoa ainakin 1800-luvun puolivälistä alkaen.

Tarkkuusinventoidulta alueelta ei tunneta entuudestaan kiinteitä muinaisjäänneksiä tai muita suojeltavia kulttuurihistoriallisia kohteita. Lähin tunnettu muinaisjäänne (Nokian kartano Nokiankivi mj-rek 1000001956) sijaitsee välittömästi alueen eteläpuolella. Kyseisen kohteen tutkimuksessa on saatu viitteitä myös alueella tapahtuneesta esihistoriallisesta toiminnasta – esihistorialliset löydöt on tehty nykyisen muinaisjäännealueen pohjois- ja luoteisosasta. Korkeustason, sijainnin ja lähialueelta tunnettujen muinaisjäänneiden ja irtolöytöjen perusteella nyt tutkitulla alueella voisi sijaita myös entuudestaan tuntemattomia esihistorialliseen aikaan ajoittuvia muinaisjäänneksiä.

Koko tutkimusalue tarkastettiin maastossa kattavasti. Alueelle kaivettiin lapioilla ja lastoilla 24 koekuoppaa. Koekuoppien koko vaihteli noin 25 x 25 ja 45 x 45 cm:n välillä ja niiden syvyydet vaihtelivat noin 20 ja 65 cm:n välillä. Tämän raportin kartoille alueelle on merkattu vain 23 koekuoppaa – ensimmäisen koekuopan mittaaminen epäonnistui, koska GPS -paikannin mittasi kyseisen koekuopan sijainnin liian pohjoiseen, Nokianvirtaan. Tämä kartoilla esittämätön koekuoppa sijoittuu suurin piirtein kahden pohjoisimman koekuopan väliin ja hieman niiden linjasta pohjoiseen. Alueelle tehtyjen kuoppien lisäksi sen itälaidan ulkopuolelle kaivettiin kymmenen koekuoppaa. Näiden kymmenen koekuopan sijoittuminen tutkimusalueen ulkopuolelle johtui maastossa tapahtuneesta inhimillisestä kartanlukuvirheestä.

Koekuopat pyrittiin kaivamaan kattavasti koko tutkimusalueelle, kuitenkin sellaisille paikoille, joista voisi löytyä viitteitä muinaisjäännöksistä tai muista suojeltavista kulttuurihistoriallisista kohteista. Kuoppien sijoittumista alueelle ohjasivat voimakkaasti sen länsiosassa sijaitseva pohjois-etelä suuntainen rantaan johtava pusikoitunut tie, alueen eteläosassa oleva noin 45 leveä ja pari metriä korkea maakasa, alueen keskellä olevat kaivannot ja maakasat (noin 45 x 30 m kokoinen alue) sekä alueen pohjoisosan voimakas maanmuokkaus.

Alueen länsiosan rantaan johtavalle tielle kaivettiin yksi koekuoppa – maaperä tien kohdalla osoittautui niin tiiviiksi, ettei sen kohdalle ollut mielekäästä tehdä enempää koekuoppia. Koekuopan havaintojen perusteella tiessä on kaksi täyttökerrosta. Ylempi kerros on noin 15 cm paksu ja siinä on soraa ja hiekkaa. Tämän alla on noin 18 cm paksuinen hieman nyrkkiä pienempien kivien ja soran sekainen kerros. Näiden kerrosten alla maalaji tien kohdalla muuttuu tiukaksi hiedaksi.

Vasen: rantaan johtavalle tielle tehdyn koekuopan leikkaus. Alla: lapio pystyssä samaisessa kuopassa, Pohjoiseen.

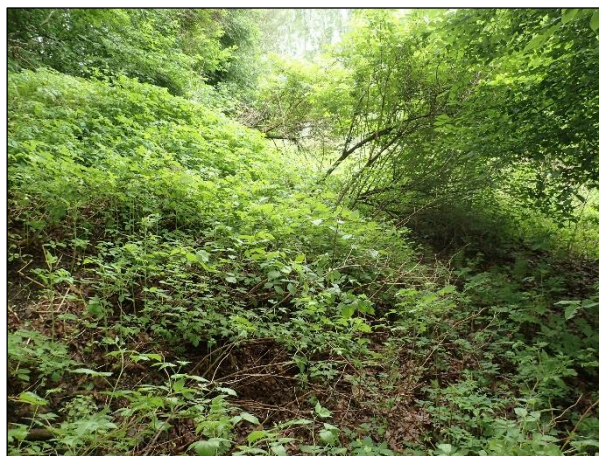
Tarkkuusinventoidun alueen pohjoisosassa on voimakkaasti käsiteltyä maata noin 84 metrin korkeustasolta alaspäin. Alueella on hajonneita betonirakenteita ja putkikaivantoja. Arkeologisessa mielessä alue on tuhoutunut. Aivan alueen pohjoisimman kärjen poikki kulkee Nokianvirran varrella sijaitseviin teollisuuslaitoksiin liittyvä hihnakuljetin. Alueen voimakas maanmuokkaus liittyy juuri alueen teollisuuteen.

Edellinen sivu vasen: alueen luoteisosaa. Lapio pystyssä luoteisimman koekuopan kohdalla. Pohjoisluoteeseen. *Edellinen sivu oikea:* alueen pohjoisista osaa. Luoteeseen.

Tarkkuusinventoidun alueen pellon keskiosassa on halkaisijaltaan noin 16 metrinen kaivanto. Kaivannon ympärillä on epäsäännöllisiä maakasoja sekä muutamia pienempiä kaivantoja. Kaivannot ovat aivan ilmeisesti koneella tehtyjä. Kyseessä voi olla esimerkiksi maanottoaika. Kokonaisuudessaan tämän myllätyn maanottoaikaan koko on noin 45 x 30 m. Aivan inventoidun alueen etelälaidassa on noin 45 x 9 kokoinen maakasa tai -valli, jonka korkeus on parisen metriä. Valliin maa-aines on tuskin lykitty ylempää rinteestä, Nokian kartanon piha-alueelta, koska vallin ja kohti pihaa nousevan rinteiden välissä on vallista ”tyhjää” aluetta. Vallin maa-aines voi olla sen pohjoispuoliselta pellolta lykittyä tai pellostä olevasta kuopasta nostettua. Vallin maa-aines on voitu tuoda myös tyystin muualta.

Vasen: alueen keskiosan kaivantoa ja maakasoja. Itään. *Oikea:* alueen eteläosassa sijaitsevan maavallin pohjoislaitaa. Länteen.

Koekuopista korkeusvälillä noin 84-88 m mpy havaittiin noin 5-15 cm:n paksun peltokerroksen alta noin 20 cm:n paksuinen karkean hiekan ja nyrkin kokoisten kivien kerros. Hiekan ja kivien seassa oli modernin ajan rojua, kuten rautaroskaa, posliiniastian kappaleita ja tiilen paloja. Verrattuna alueen länsiosassa olevaan rantaan johtavan tien kohdalta havainnoituihin hiekka-sora-kerrokseen, tämä kerros oli huomattavasti löyhempi ja siinä oleva hiekka oli karkeampaa. Tämän kerroksen alla maalaji muuttui saviseksi hiesuksi. On ilmeistä, että kivinen hiekkakerros on jonkinlainen purku- tai täyttökerros. Onko kyseinen maa-aines tuotu paikalle jostain muualta vai onko kyseessä paikalleen levitetty kerros, ei selvinnyt tarkkuusinventoinnin yhteydessä.

Korkeustason 88 m mpy yläpuolelle tehtyjä koekuopista todettiin hyvin samankaltaiset maalajit. Peltokerroksen paksuus vaihteli näissä koekuopissa noin 15 ja 25 cm:n välillä. Peltokerroksen alla maalaji on tiukkaa savista hiesua. Osasta koekuopista (peltokerroksesta) havaittiin satunnaisia pieniä tiilen ja betonin kappaleita, muutama palamaton luun pala sekä yksittäinen fajanssin pala. Mahdollisesti vanhempaan historialliseen aikaan ajoittuvat irralliset peltokerroksesta tehdyt löydöt ovat pala punasavikeramiikkaa sekä kaksi kuonaantuneen savien palaa, jotka tosin voivat olla voimakkaasti palaneen tiilen paloja – nämä löydöt tehtiin erillisistä koekuopista tarkkuusinventoidun alueen kaakkoisosasta.

Vasen: korkeusväliä 84-88 m mpy havaituista koekuopista havaittu, peltokerroksen alla oleva, löyhän hiekan ja kivien sekainen täyttökerros. *Oikea:* tyypiesimerkki vanhalla pellolla tehdystä koekuopasta – noin 15 cm:n paksuisen peltokerroksen alla on tiukka savihiesu.

Tulos

Nokian Sahanrannan asemakaava-alueen laajennusosan tarkkuusinventoinnissa ei havaittu kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita suojeltavia kulttuurihistoriallisia jäänteitä.

6.7.2017

Teemu Tiainen

Lähteet

Painamattomat lähteet:

Heiskanen, Jari ja Luoto, Kirsi 2016.

Nokia Sahanranta. Peltoja, puistoja ja teollisuutta Nokian kartanon maisemassa - arkeologian, rakennetun ympäristön ja maisemahistorian selvitys. Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy.

Kuvia

Tarkkuusinventoidun alueen keskiosaa. Etelään.

Alueen läntistä keskiosaa. Taustalla olevat puut ovat rantaan johtavan tien ja pellon rajalla. Luoteeseen.

Alueen pohjoisosaa. Etelään.